

Rapport november 2014

Personlig assistans enligt LSS i Borås

En granskning av kommunens arbete med personliga assistansen enligt LSS - från utredning till verkställighet

Sammanfattning

Denna rapport är resultatet av en granskning av Borås stads verksamhet personlig assistans med inriktning på den del som utreds, beviljas och verkställs av Borås stad.

Granskningen har genomförts genom samtal med berörda tjänstemän och genomgång av dokumentationen i ett urval individärenden. I utredningen redovisas vad som framkom i samtalen och ärendegranskningen. De slutsatser som kan dras är följande:

LSS-handläggarnas arbetsmetoder, vilka utvecklats under 2014, ger goda förutsättningar för att den som idag söker assistans möts av en rättssäker utredningsprocess och får ett korrekt beslut. Det finns dock en oro över att flera äldre beslut, främst från 2012 och tidigare, inte omprövats på grund av tidsbrist

Det framkommer inga belägg för att det sker en övervältring av kostnader från försäkringskassan till kommunen i LSS-assistansärenden. Samarbetet med försäkringskassan fungerar bra.

Den del av assistansen som kommunen verkställer tycks fungera bra. Enhetscheferna har god kännedom om brukarna och deras assistenter. I samtliga ärenden erbjuds brukarna en genomförandeplan. Denna följs upp årligen och revideras då vid behov.

Det finns utvecklingsbehov vilka sammanfattas nedan:

- Vilka förutsättningar eller möjligheter finns att snarast se till att samtliga assistansärenden är omprövade?
- Säkra beslutformuleringarna i assistansärenden så att samtliga nya beslut har ett omprövningsdatum.
- Det är i ytterst få utredningsärenden som ex. läkarintygen ifrågasätts. Kan handläggarna i dessa fall beställa och betala för intyg från annan läkare?
- Utveckla en bättre uppföljning av sjuklönefakturorna för att upptäcka och följa upp ev. riskföretag.
- Se anhöriganställda som kommunanställda och ställ samma krav på insyn i deras arbete som för övriga assistenter.
- Förtydliga i avtalet med brukaren att när kommunen är utförare av assistans så ses anhöriganställda som andra anställda och att insyn i arbetet ska medges.

- När det gäller uppföljning av assistansen föreslås att denna utgår från genomförandeplanerna. Det finns kanske ingen anledning till att komplettera med andra uppföljningsinsatser. Detta skulle förenkla uppföljningen och möjliggöra att den via genomförandeplanerna faktiskt genomförs.

- Det kan vara värdefullt att myndighetssidan och utförarsidan har en gemensam syn på uppföljnings- och omprövningsprocessen, från beslut till genomförande.

- Slutligen: Är det i kommunens intresse att verkställa så många assistansärenden som möjligt? Och har enhetscheferna likartade villkor som externa utförare?

Uppdraget

Utifrån Stadsrevisionens förstudie från 2013 skall en granskning göras av verksamheten personlig assistans med inriktning på den del som utreds, beviljas och verkställs av Borås stad. Genomlysningen omfattar inte assistans som beviljats av försäkringskassan. Inte heller assistans som verkställs av externa utförare

Bakgrund

Stadsrevisionen i Borås stad genomförde en förstudie 2013 av personlig assistans. Denna redovisade lagstiftningen bakom personliga assistansen, processen från beslut till verkställighet samt ansvarsfördelningen mellan kommunen och försäkringskassan. Med denna förstudie som bakgrund beslutades om en fördjupning i den del av assistansen som kommunen beslutar om dvs. personlig assistans enligt LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade) samt den del som kommunen verkställer.

Frågeställningar

Granskningen syftar till att ge svar på följande frågeställningar:

- Hur ser handläggningen ut? Från utredning till beslut.
- Hur verkställs besluten i den kommunala organisationen?
- På vilket sätt följer handläggaren upp besluten personlig assistans?
- Hur följer verkställarsidan upp den personliga assistansen, dvs. att den enskilde får insats i enlighet med aktuellt beslut?
- Finns det enskilda ärenden där Försäkringskassan "övervältrar" sitt ansvar på kommunen?
- Finns det oklarheter i beviljade beslut eller risk för fusk i den kommunala assistansverksamheten?
- Kvalitetsuppföljningen – hur fungerar den?

Metod

Utgångspunkten i arbetet är att granska den personliga assistansens enligt LSS utifrån den enskildes rätt till insatsen. Fungerar det bra och korrekt för den som är i behov av denna insats? För att få svar på detta har Individuella samtal genomförts med enhetschef, metodutvecklare och LSS-handläggare på myndighetssidan och med några enhetschefer som har ansvar för verkställigheten av assistansen i kommunen. Samtalen har förts kring de frågeställningar som redovisats ovan. Dessutom har den ekonom som är mest insatt i den personliga assistansen också intervjuats. Ett summerande samtal har också förts med respektive verksamhetschef, för myndighetsdelen och för verkställigheten. Totalt har samtal genomförts med 16 personer.

Ionie Oskarson, Lygneviksvägen 15, 439 72 Fjärås, 0300-54 13 41 eller 0705-74 85 05
ionie.oskarson@telia.com

Dessutom har dokumentationen i 10 ärenden med beslut om LSS-assistans granskats. Urvalet gjordes utifrån de 10 ärenden som beviljats flest timmar.

Vad kom fram i samtalen?

Hur ser handläggningen ut? Från utredning till beslut.

Samtliga handläggaren beskriver utredningsförfarandet på ett enhetligt sätt. För att skapa samsyn mellan handläggarna och ett rättssäkert arbetssätt har enheten med stöd av metodutvecklaren arbetat intensivt under 2014 för att ta fram hjälpmedel för utredningsarbetet. Idag finns följande hjälpmedel som handläggarna använder sig av:

- a) Processkartläggning - från ansökan till beställning som används i alla LSS-utredningar, inte bara för ansökan om personlig assistans.
- b) Arbetsrutin (bara insatsen personlig assistans) uppdelad för nyansökningar och tillfälliga utökningar
- c) Bedömningsstöd – är under arbete, arbetsmaterial finns och prövas av handläggarna
- d) Bedömningsstöd för utredningar – generell för alla insatser i tillämpliga delar

Handläggarna beskriver utredningsförfarandet: När en ansökan kommer in och skall utredas utses en ansvarig handläggare. Vid hembesök och för att kunna diskutera ärendet under utredningens gång finns en medhandläggare. Ibland är kommunens handläggare medhandläggare när försäkringskassan utreder assistansersättning enligt SFB (enligt Socialförsäkringsbalken kap 51).

Innan utredningen skrivs har ett antal olika intyg som styrker den enskildes funktionshinder och behov hämtats in. Intygen är en stor del av arbetsbördan då det är viktigt att kunna styrka behovet. När utredningen skrivs och innan beslutet är klart diskuteras detta såväl med medhandläggaren som på enhetens verksamhetsmöten där samtliga LSS-handläggare deltar. Efter detta tas beslutet av handläggaren eller om behovet är över 30 timmar per vecka går ärendet till utskottet för beslut. Ett positivt beslut fattas med omprövning efter max 5 år, oftast på 1-2 år. Idag fattas inga tillsvidarebeslut.

Samarbetet med försäkringskassan fungerar bra. De har bra rutiner som handläggarna också kan använda. Man är oftast helt överens med försäkringskassan när det gäller bedömningarna.

Särskilda svårigheter enligt handläggarna kan vara:

- När en enskild söker assistans med hjälp av ombud från assistansbolagen. Dessa har ofta mer juridiskt stöd i arbetet än vad handläggarna har
- Det kan vara svårt att avväga gränsen för föräldraansvaret när ärendet rör assistans till barn
- Ibland är läkarintygen bristfälliga och ibland är intyg som kommer in motstridiga. Då kan det vara svårt att avgöra det verkliga behovet

Hur verkställs besluten i den kommunala organisationen?

Från myndighetssidan svarar handläggarna att när beslutet fattats tar de reda på vem brukaren vill ska utföra assistansen och skickar därefter en beställning till utföraren. Om kommunen skall utföra assistansen går beställningen in i VIVA – kommunens dokumentationssystem.

I beställningen bifogas ofta hela utredningen. Samtidigt får brukaren information om att beställningen skickats. Därmed har handläggaren gjort sitt arbete färdigt. Handläggarna upplever att de under denna process har många kontakter med utföraren.

När kommunen skall utföra assistansen kommer informationen om ett nytt ärende i VIVA, kommunens ärendehanteringssystem, enligt enhetscheferna för personligassistans. De har s.k. inkorgsansvariga som ser i VIVA att ett ärende kommit in för verkställighet. De tar en första kontakt och bokar hembesök hos brukaren för att informera om kommunens assistansverksamhet och teckna avtal med brukaren om att kommunen skall vara utförare. Efter att avtal tecknats fördelas ärendet till den enhetschef som därefter har ansvaret för verkställigheten. Då börjar processen med att rekrytera assistenter i samarbete med brukaren. Oftast kan assistansen komma igång omedelbart eller inom några veckor. Varje enhetschef har ansvar för mellan 5-8 brukare och ca 40-45 personliga assistenter. De verkställer assistans enligt LSS och enligt SFB.

LSS-handläggarna och enhetscheferna ger i stort samma bild av verkställighetsprocessen men är inte överens om hur tät kontakten är dem emellan då verkställigheten skall påbörjas. Enhetscheferna upplever att det mesta går via VIVA och inte så mycket via personliga kontakter. Verkställigheten kan påskyndas i nya ärenden om enhetscheferna får en "hint" om att nytt ärende är på väg, menar enhetscheferna. Om kommunen har som mål att verkställa så många assistansuppdrag som möjligt är det viktigt att kontakterna mellan handläggarna och enhetscheferna fungerar bra. Från båda håll är man positiv till samarbete.

På vilket sätt följer handläggaren upp besluten personlig assistans?

Handläggarna menar att de skall följa upp sina ärenden minst en gång per år och i samband med omprövning. Omprövningstiden anges i beslutet och kan vara mellan 1-5 år. Flera handläggare menar att det är svårt att hinna med detta. Oftast görs inget om inte ärendet blir aktuellt igen t.ex. om det kommer in en begäran om tillfällig eller permanent utökning alternativt i samband med att brukaren söker annan LSS-insats.

Handläggarna informerar om att det skall utarbetas rutiner för den årliga uppföljningen men dessa är ännu inte klara. Uppföljningen omfattar om de uppgifter som finns i grundutredningen fortfarande stämmer och om besluten verkställs på tänkt sätt. En utgångspunkt för att bestämma om verkställigheten fungerar bra är att gå igenom genomförandeplanen som verksamheterna erbjuder varje brukare.

Ett stort problem enligt handläggarna är att man inte hinner göra de årliga uppföljningarna och att det fortfarande finns gamla ärenden där omprövningar inte skett i tid.

Från verksamhetsansvariga enhetschefer framkommer att om personliga assistansen fungerar så har de ingen kontakt med LSS-handläggarna. Man menar att uppföljningen av

genomförandeplanerna skulle kunna ske gemensamt med handläggarna men det sker endast sporadiskt idag.

Hur följer verkställarsidan upp den personliga assistansen, dvs. att den enskilde får insats i enlighet med aktuellt beslut?

Enhetscheferna menar att de har täta kontakter med brukarna via telefon, e-post och hembesök. Syftet med detta är att säkra att assistansen fungerar på ett tillfredställande sätt. Varje brukare erbjuds en genomförandeplan, första gången utifrån beslutet och därefter revideras denna vid behov dock men minst en gång per år. Alla erbjuds genomförandeplaner men en del brukare vill inte ha detta. De ansvarar själva för vad assistenterna skall göra. Oavsett om de säger nej till genomförandeplan sker ändå en uppföljning minst en gång per år eller tidigare vid behov. Vid månatliga möten med assistenterna kan brukaren vara med och ta upp sina frågor.

Det finns en mall för brukarsamtal som används vartannat år. Denna syftar till en mer noggrann uppföljning.

En grupp som lyfts fram är anhörganställda assistenter. Är dessa att ses som anställda i första hand eller som anhörigvårdare? De hanteras ofta som en särskild grupp assistenter vilket ställer till problem t.ex. vad gäller insyn, kontroll av scheman, kompetensfrågor, pensioneringstid m.m.

Finns det enskilda ärenden där Försäkringskassan "övervältrar" sitt ansvar på kommunen?

Handläggarna menar att det oftast råder samsyn mellan dem och försäkringskassans utredare. Ibland har Försäkringskassan "gått före" när det gäller en striktare bedömning men då har kommunen anpassat sig efterhand och idag är man överens. Handläggarna är därmed eniga om att övervältring av ansvar till kommunen inte förekommer.

Ett problem enligt handläggarna är att det fortfarande finns gamla ärenden där ingen omprövning skett, ibland är dessa beviljade utan tidsbegränsning och det är svårt att ändra ett gynnande beslut. Dessa beslut handlar dock inte primärt om att försäkringskassan övervältrat sitt ansvar utan om kommunens eget ansvar för en korrekt utredning och bedömning samt att omprövning sker i tid. Flera handläggare uttrycker oro för gamla ärenden de inte hunnit ompröva.

Finns det oklarheter i beviljade beslut eller risk för fusk i den kommunala assistansverksamheten?

Det händer enligt handläggarna att de ibland ifrågasätter läkarintygen. En del innehåller "patientens röst" och inte en självständig bedömning från läkaren. Då är man särskilt noggrann med att skapa sig en helhetsbild utifrån andra intyg. Felaktiga intyg kan vara en riskfaktor som handläggarna menar att de är mycket uppmärksamma på. Ibland kan de begära in förtydliganden av intyg men aldrig så att de beställer nya intyg från annan läkare. Kommunen betalar inte för intyg och gör inte som försäkringskassan som har förtroendeläkare som kan bistå i bedömningen av intygen. Handläggarens stöd i utredningsarbetet, medhandläggare samt gemensamma diskussioner innan beslut fattas borgar för att besluten blir korrekta, menar dock handläggarna.

En riskfaktor, inte för fusk, men för eventuella felaktiga beslut är de gamla ärendena som handläggarna inte hunnit ompröva.

En annan riskfaktor eller möjlighet till fusk är sjuklönefakturorna. Kommunen har ansvar för att betala externa utförarens sjuklöner. Det sker ingen strukturerad uppföljning för att upptäcka eller beivra fusk med sjuklönefakturorna. Bakgrunden är arbetsgivarens ansvar för att betala ut sjuklön till de anställda de första två veckorna av en sjukperiod. Detta sker utan insyn och kan sättas i system så att man betalar ut sjuklön i företaget utan att det är någon som är sjuk. En kontinuerlig uppföljning av inkomna sjuklönefakturer kan visa om något företag har onormalt höga sjuklönekostnader för vissa anställda och ge möjlighet för kommunen att kräva insyn, ställa frågor etc. för att förebygga ev. fusk.

Enhetscheferna för den personliga assistansen menar att de har så god kännedom om sina ärenden att det knappast kan förekomma fusk. Vid eventuell misstanke kontaktas kommunens eller försäkringskassans handläggare direkt. De risker enhetscheferna tar fram är bristen på insyn i de ärenden där anhöriga verkställer assistansen. De får inte betalt för fler timmar än vad som regleras i beslutet, men hur kan kommunen vara säker på att assistansen utförs?

En liknande risk är när brukaren har dubbelassistans. Det krävs god insyn för att säkra att denna utförs enligt beslut och schema.

Kvalitetsuppföljning – hur fungerar den?

Handläggarna menar att de inte gör någon särskild kvalitetsuppföljning i enskilda ärenden. Deras ambition att följa upp ärenden en gång per år och göra omprövningar i tid är tillräckligt. När det gäller att ha hög kvalitet i utredningsarbetet så har enheten genom att utarbeta handläggarstöd som alla använder ökat kvaliteten i utredningarna betydligt. Detta arbete skall fortsätta. Dessutom har gruppen stöd av metodutvecklaren och förvaltningens jurist. Handläggarna får regelbundet genomgång av domar i assistansärenden men också tid för gemensamma diskussioner, handledning, utbildningar etc. Handläggarna menar att de arbetar kvalitetsmedvetet.

Från enhetscheferna för verkställigheten lyfter man främst fram de strukturerade brukarsamtalen som genomförs vartannat år som en kvalitetsuppföljning. Syftena med dessa är att dels öka kvaliteten i assistansen för brukaren men också att förbättra arbetsmiljön för assistenterna. Det är inte alltid man genomför dessa samtal och ibland kan de upplevas onödiga menar enhetscheferna och hänvisar då till att det räcker med den årliga uppföljningen av genomförandepanerna.

Vartannat år genomförs brukarenkäter men det är något oklart hur resultaten används. Enhetschefernas arbete med och stöd till de personliga assistenterna lyfts fram som en viktig kvalitetsfråga. Täta kontakter, månatliga arbetsplatsträffar och en kontinuerlig kompetensutveckling är exempel på kvalitetshöjande faktorer.

Vad visade ärendegranskningen?

En granskning av utredningarna har gjorts i de 10 ärenden som har beviljats flest LSS-assistanstimmar. Sju av dessa utredningar har gjorts under 2014 och tre tidigare, under 2012 och 2013. I en av de tre äldre utredningarna finns en utredning från 2014 om tillfällig utökning av assistansen.

De utredningar som genomförts under 2014 följer den utredningsmetodik som enheten beslutat om och som framgår i dokumenten för handläggare, se bilagor. Dessa utredningar är tydliga, med bra intyg och referenser som styrker behoven och det framkommer ingen anledning att ifrågasätta besluten. De äldre utredningarna brister i tydlighet och noggrannhet men det behöver inte betyda att besluten är felaktiga.

I de fall ärenden också utreds av Försäkringskassan formuleras besluten om LSS-assistans ex: ” Beslutet gäller i avvaktan på beslut från Försäkringskassan och upphör när detta har skett. Vid ändrade förhållanden kommer ny prövning att ske”

Även om Försäkringskassan skulle avslå ansökan om assistans enligt SFB ger denna formulering en möjlighet att ändra/ompröva beslutet om LSS – assistans utifrån Försäkringskassans slutsatser.

Om Försäkringskassan inte har ärendet ser besluten lite olika ut. En del beslut gäller från och med visst datum med omprövning efter t.ex. två år samt med texten ”vid ändrade förhållanden kommer ny prövning att ske. Uppföljning sker årligen” I några ärenden finns ingen omprövningstid angiven.

I ett ärende med beslut om många assistanstimmar och med grundläggande behov över 20 timmar per vecka finns en tvist om personkretstillhörighet. Försäkringskassan har avslagit personkretstillhörighet och prövar därmed inte ansökan om assistans. Beslutet är överklagat. Kommunens utredning i detta ärende är mycket noggrann och det finns utifrån denna ingen anledning att ifrågasätta personkretstillhörigheten. Detta är ett exempel på att två huvudmän kan fatta olika beslut, och det är viktigt att en rättslig prövning sker. Det är dock inget exempel på övervältring av ansvar från Försäkringskassan, snarare en ”gråzonsfråga”.

Slutsatser

Utredning och beslut

Såväl i samtalen som vid granskningen av utredningar framkommer att enhetens arbete med att styra upp och utveckla sitt utredningsarbete gett bra resultat. Handläggarna har ett bra stöd i de metoddokument som enheten arbetat fram under 2014 och det samarbete som pågår mellan handläggarna och inom enheten. Detta ger goda förutsättningar för att den som söker assistans möts av en rättssäker utredningsprocess och får ett korrekt beslut.

Samarbetet med försäkringskassan fungerar bra och kommunen har beslutsformuleringar som innebär att beslut kan ändras utifrån försäkringskassans beslut, om det behövs. Det finns enstaka exempel där kommunen och försäkringskassan bedömer olika men det är inte fråga om att försäkringskassan övervältar ansvar på kommunen. Dessa ärenden kan överklagas och huvudmännen följer sedan rättens beslut.

Förtroendevalda har numera god insyn i LSS-ärenden då delegationen ändrats så att beslut över 30 timmar/vecka skall hänskjutas till utskottet.

Nya beslut innehåller begränsningar i form av att omprövning skall ske inom viss tid (mellan 1-5 år) och att uppföljning sker en gång per år. I några fall saknades omprövningstid i besluten. Beslutsformuleringarna behöver vara tydliga i alla ärenden.

När det gäller myndighetens kvalitetsuppföljning så skall det göras en årlig uppföljning i alla ärenden samt omprövning enligt vad som framkommer i besluten, dvs. mellan 1-5 år. Detta hinner handläggarna inte med i alla ärenden.

Det finns riskfaktorer som handläggarna tar upp:

Fusk med intyg? I enstaka fall kan intyg ifrågasättas, främst då läkarintygen som väger tungt i bedömningen. Handläggarna är medvetna om detta och förmedlar att de är noga med att kontrollera intygen genom att kontakta läkaren och att begära in andra intyg ex från sjukgymnaster, arbetsterapeuter etc. för att komplettera behovsbilden. Handläggarna har inte möjlighet att begära kompletterande intyg från annan läkare då kommunen inte betalar för intyg.

Gamla utredningar! Den enskilt största osäkerheten kring om besluten är korrekta är att enheten har flera äldre utredningar som man inte hunnit ompröva under 2013-2014. Dessa behöver inte alls vara felaktiga men de utgör en osäkerhetsfaktor.

Sjuklönefakturorna? Enheten svarar för kontrollen och utbetalningen av sjuklöner från externa verkställare, både för assistans enligt LSS och assistans enligt SFB. Alla tycks medvetna om att dessa sjuklönekostnader är en riskfaktor vad gäller ev. fusk. Här saknas enligt uppgift en systematisk och kontinuerlig uppföljning som bl.a. kan fånga upp "riskföretag".

Verkställighet

Den del av assistansen som kommunen verkställer tycks fungera bra. Enhetscheferna har god kännedom om brukarna och deras assistenter. Ett utökat samarbete med myndighetsenhetens handläggare efterfrågas dock av enhetscheferna, både i uppstarten av ett nytt assistansärende och vid uppföljningar och omprövningar.

I samtliga ärenden erbjuds brukarna en genomförandeplan vilket de flesta accepterar. Denna följs upp årligen och revideras då vid behov. Vartannat år ska samtliga brukare erbjudas strukturerade brukarsamtal och vartannat år får de en brukarenkät. Det är den kvalitetsuppföljning som görs. Samtidigt menar enhetscheferna att detta är svårt att hinna med och kan kännas meningslöst eftersom det ändå sker en uppföljning av genomförandeplanerna.

Frågor som enhetscheferna reflekterar över är om det ingår i deras uppdrag att aktivt arbeta för att få verkställa assistans för fler brukare. Är detta i kommunens intresse? Likaså har de synpunkter på att villkoren för externa utförare och kommunens utförare inte är jämförbara. Ersättningsnivåerna, avtalsvillkoren och rätt till extra ersättning för sjuklöner tar de fram som exempel.

Enhetscheferna lyfter också fram som viktigaste riskfaktorer:

Anhöriganställda assistenter arbetar inte på samma villkor som övriga assistenter vilket kan medföra problem ex. vad gäller pensionering, kompetensutveckling, krav på att medverka vid personalmöten. Det är också svårare med insynen i ärenden där assistansen utförs av anhöriga. Det finns ingen risk för att det utbetalas för många assistanstimmer i dessa ärenden då detta följs upp kontinuerligt utan oron gäller om assistansen utförs enligt beslut.

Utifrån slutsatserna ovan är följande utvecklingsområden viktiga att arbeta vidare med:

- Det är fortfarande för många ärenden som myndigheten inte har omprövat eller följt upp. Vilka förutsättningar eller möjligheter finns att snarast se till att samtliga assistansärenden är omprövade?
- Säkra beslutformuleringarna i assistansärenden så att samtliga nya beslut har ett omprövningsdatum dvs. att beslutet gäller till visst datum, även i de ärenden som går till utskottet för beslut. En omprövningstid upp till 5 år ifrågasätts. De flesta handläggare menar att en omprövning efter 1-2 år är mer rimligt. Med kortare intervall för omprövning behöver myndigheten inte arbeta med att dessutom göra uppföljningar en gång per år. Det förenklar arbetet.
- Det är i ytterst få ärenden som läkarintygen ifrågasätts. Utred vilka förutsättningar handläggarna, i dessa enstaka fall, har att införskaffa intyg från annan läkare t.ex. genom att kommunen bokar besöket och betalar för intyget.
- Utveckla en bättre uppföljning av sjuklönefakturorna för att upptäcka och följa upp ev. riskföretag.
- Se anhöriganställda som kommunanställda och ställ samma krav på insyn i deras arbete som för övriga assistenter men ge också samma möjligheter till arbetsplatsträffar och kompetensutveckling etc. Ta t.ex. fram regelverk för hur länge anhöriga kan vara anställda efter 67 år.
- Förtydliga i avtalet med brukaren att när kommunen är utförare av assistans så jämföras anhöriganställda i allt väsentligt med övriga anställda och att när kommunen är utförare skall insyn medges.
- När det gäller uppföljning av assistansen föreslås att denna utgår från genomförandeplanerna. Om dessa följs upp och vid behov revideras årligen finns kanske ingen anledning till att komplettera med strukturerade brukarsamtal vartannat år och brukarenkäter. Detta skulle förenkla uppföljningen och möjliggöra att den via genomförandeplanerna faktiskt genomförs.

- Det kan vara värdefullt att myndighetssidan och utförarsidan har en gemensam syn på uppföljnings- och omprövningsprocessen, från beslut till genomförande. Genomförandeplanerna och uppföljningen av dessa skulle kunna ske i samverkan.
- Slutligen bör frågan från enhetscheferna tas på allvar och diskuteras. Är det i kommunens intresse att verkställa så många assistansärenden som möjligt? Och har enhetscheferna likartade villkor som utförare som externa utförare?

Bilagor:

- a) Processkartläggning - från ansökan till beställning som används i alla LSS-utredningar, inte bara för ansökan om personlig assistans.
- b) Arbetsrutin (bara insatsen personlig assistans) uppdelad för nyansökningar och tillfälliga utökningar
- c) Bedömningsstöd – är under arbete, arbetsmaterial finns och prövas av handläggarna
- d) Bedömningsstöd för utredningar – generell för alla insatser i tillämpliga delar